

Eva Ludemann ~ Arabier & Seculier. De opmars van afvallige moslims in de Arabische wereld

*Eva Ludemann. Portret:
Joseph Sassoon Semah*

Historicus en journalist Eva Ludemann heeft een boek geschreven over de afvallige moslim in de Arabische wereld. Zij onderzocht in welke mate jonge mensen in de Arabische wereld gebroken hebben met de islam en of de extremistische bewegingen invloed hebben gehad op hun besluit de islam te verlaten. Uit het jaarlijks gehouden onderzoek van 'Arab Youth Survey' uit 2019 vindt 66% dat religieuze instituten moeten worden hervormd omdat ze een te grote invloed hebben. De helft van de jongeren vindt dat religie de ontwikkeling van de Arabische wereld belemmert en dat religie tegelijkertijd aan invloed verliest in de regio.

Ludemann stelt de vraag hoe is het om ex-moslim te zijn in de Arabische wereld, je los te wortelen van het systeem dat is doortrokken van geloof.

Sinds de Arabische Lente en vooral ook als reactie op het fundamentalistische geweld van groeperingen als ISIS, stelt een groeiende groep jongeren op sociale media vragen over de islam. Zolang ze niet online gaan, zijn ze aangewezen op verouderde, starre, religieuze teksten. Ze willen zelf kunnen bepalen waarin ze

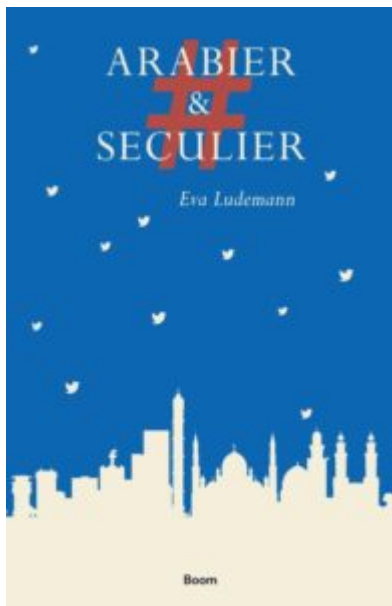
wel en niet geloven en hoe ze hun geloof belijden. Voor Arabische jongeren is internet wat de boekdrukkunst ooit was voor de christelijke wereld: ze hebben toegang gekregen tot informatie die tot voor kort niet beschikbaar was. Op sociale media debatteren ze over nieuwe grondwetten en pluriformiteit. Openlijk durft echter niemand te zeggen dat ze ex-moslim zijn. En degenen die wel openlijk hun geloof hebben afgelegd zijn gevlucht naar Europa, de VS of Canada. Maar de Arabische regimes zijn als de dood voor hun opmars en daarom hebben ze blasfemie en afvalligheid in veel gevallen voor de wet gelijkgesteld aan terrorisme. Maar de geest is uit de fles. Zoals wij in het Westen zijn ontkerkelijk, zo zijn ook steeds meer Arabische jongeren langzaam maar zeker aan het 'ontmoskeeën'- met dank aan internet, aldus Ludemann.

Ludemann interviewt voor haar onderzoek jongeren, live of via internet. Ismael en zijn vrouw Joumana ontmoet ze in Hurghada waar ze naar zijn gevlucht. Zij hebben geleidelijk hun religie afgelegd. Hij is een van de weinige Arabieren die openlijk pleit voor een scheiding tussen religie en politiek. Deze scheiding heeft in islamitische landen nooit plaatsgevonden; de Arabische wereld heeft ook geen Verlichting zoals die in het Westen gekend. Hij komt uit Alexandrië en heeft een You Tube-show met zo'n 30.000 volgers, waarin hij discussieert over pluriformiteit en een seculiere grondwet. Zijn twijfels over de islam kwam (zoals ook bij vele andere ex-moslims) vooral door de evolutietheorie, waar geen aandacht aan mocht worden besteed op school, maar waar hij kennis van nam via internet. Het was geen gemakkelijk proces in een wereld met een fundamentalistische islam, waarin de Koran als letterlijk woord van God de regel is, de norm is geloven. Wie daaraan niet voldoet, is afvallig, ontaard, met alle consequenties van dien. Joumana was al uitgehuwelijkt maar onder invloed van de revolutie, haar bezoeken aan het plein bij de al-Qaed Moskee, en de val van Mubarak begon ze vragen te stellen over religie die niet meer te stoppen waren. 'Wij vrouwen', zo legt Jouama uit, 'zijn vaak de dupe van de islam. Mannen leggen ons op wat hen uitkomt en zeggen dan: 'dat moet van Allah'.

Ze had via Ismaels You Tube kanaal kennis gemaakt met zijn ideeën over een seculiere constitutie. Via Facebook had ze contact met hem gezocht en nu leven ze samen in het kleine toeristenstadje aan de Egyptische Rode Zee.

Ludemann spreekt ook andere jonge mensen, zoals Waleed al-Husseini, een Palestijn van de Westelijke Jordaanoever, die tien maanden in de gevangenis zat omdat hij zijn gedachten over religie online had gezet. Dat was voor hem de

druppel, hij werd ex-moslim. Hij schreef in 2015 *'Blasfemateur! Les prisons d'Allah'*. Hij woont nu in Parijs waar hij met andere ex-moslims de *'Conseil des Ex-Musulmans de France'* oprichtte. In 2017 schreef hij zijn tweede boek *'Une trahison française: Les collaborationnistes de l'islam radical dévoilés'*, waarin hij in zijn ogen zwakke manier waarop de Franse staat omgaat met de islamitische terroristen bekritiseert. Voor hem bestaat geen gematigde moslim. Er zijn meerdere sites voor ex-moslims, de Golfstaten laten het op Facebook afweten, maar elders communiceren besloten groepen met elkaar in het Arabisch.

Mohammed uit Jordanië is van jihadi tot ongelovige geworden, vertelt hij via Skype aan Ludemann.

'Als je opgroeit in een islamitische omgeving, wordt je kritische geest ontmoedigd, gestraft. Islamitische kinderen moeten luisteren, geen vragen stellen, ze moeten doen wat hen wordt gezegd. En ze horen vrijwel dagelijks dat ze moeten willen leven zoals de Profeet en dat alle kaffers dood moeten, dat alle joden dood moeten. Dat is zeer gevaarlijk en giftig. Het is dan maar een kleine stap naar gewelddadig radicalisme.' Via de universiteit kwam hij in aanraking met de salafistische islam en de kalifaatsgedachte. In

zijn zoektocht naar de ultieme waarheid, kreeg hij echter steeds meer vragen. Hij moest van zichzelf bewijzen dat Allah bestaat. Hij stuitte op Youtube op een filmpje van Richard Dawkins over de evolutie en zijn geloof stortte als een kaartenhuis in. Hij praat met Ludemann om openlijk te kunnen zeggen waar ze wel en niet in willen geloven. Want wie durft als moslim te zeggen dat hij liever niet in een islamitische maatschappij woont?

Het is niet te achterhalen hoeveel ex-moslims er zijn in het Midden-Oosten en Noord-Afrika: zo staat bv in een statistiek van het leidend overheidsinstituut voor islamitisch recht, het Dar al-Ifta, dat er in Egypte 866 atheïsten zijn; en in totaal in de Arabische wereld en Noord-Afrika 2223 niet-gelovigen, op een bevolking van driehonderd miljoen mensen. In een ander, zeldzaam onderzoek naar afvalligheid in de Arabische wereld de *Global Index of Religiosity and Atheism* uit 2012, uitgevoerd door het Amerikaanse marktonderzoeksbureau Win Gallup International wordt gesteld dat een vijfde van de moslims in de onderzochte landen zichzelf 'niet religieus' noemt.

Eva Ludemann constateert dat de toekomst van de Arabische wereld niet echt hoopvol is: op vele vlakken is ze gestagneerd: sociaal, politiek, economisch, technologisch en intellectueel. Maar aan de andere kant: voor de Arabische revolutie bestonden er geen Facebookvriendengroepen voor ex-moslims in het Midden-Oosten en Noord-Afrika. Ex-moslims bestaan nu. We moeten wat geduldiger zijn, de Verlichting was immers ook niet in een jaartje geklaard. Ze sluit af met 'het gaat met kleine mini-stapjes, maar the genie is out of the bottle'.

Eva Ludemann - Arabier & seculier. De opmars van afvallige moslims in de Arabische wereld. Boom uitgevers, Amsterdam, 2019. ISBN 9789024430253

Linda Bouws - St. Metropool Internationale Kunstprojecten